

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 103

číslo: 13

26. března 2023

Cena: 12 Kč

Místa z Bible inspirující J. A. Komenského

k březnovému 431. výročí jeho narození

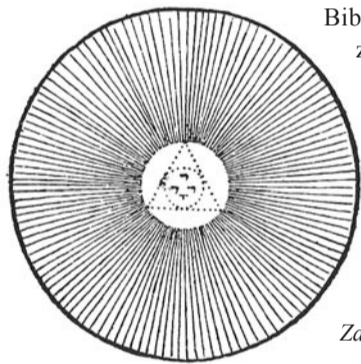
Písmo svaté bylo pro Jana Amose Komenského zvláště silnou inspirací v tvorbě jeho útěšných a pastoračně zaměřených spisů, avšak i v případě *Obecné porady* a *Didaktiky* a jeho dalšího rozsáhlého, hlubokého i literárně hodnotného díla.

Přístupem k Bibli u Komenského se zabývali teologové Amedeo Molnár, Pavel Filipi, Ján Liguš a další. Podrobně se tomuto tématu – se zaměřením na české spisy – věnuje komeniolog Tomáš Havelka v publikaci *Skrytý tajemství Božích poklad. Biblické citace v českých spisech Jana Amose Komenského* (vyd. Nakladatelství Lidové noviny v roce 2019). Podle jeho výzkumu digitální metodou a statistického zjištění se v Komenského spisech nejčastěji vyskytují citace z knihy žalmů a z prorockých knih, zejména z Izajáše, z evangelíí je to Matoušovo evangelium a Janovo evangelium. Z Pavlových epístol cituje Komenský častěji list Římanům a 1. list do Korintu. V jeho spisech se vyskytují i citace z apokryfních spisů – knihy moudrosti a Sirachovce. Svůj „eschatologický optimismus“ tento bratrský bohoslovec a univerzální všenápravce čerpá z knihy Zjevení Janovo – z vizi vítězného Beránka – Ježíše Krista.

Pro Komenského myšlení je charakteristické poznání Božího světla čerpané z trojího pramene – ze světa, z lidského nitra a z Písma svatého. Toto trojí poznání smysly, rozumem a vírou se navzájem doplňuje. I pro poznání ze světa jako Božího stvoření a z nitra člověka v podobě svědomí však Komenský užívá biblickou argumentaci, konkrétně z listu apoštola Pavla Římanům a ze Žalmů. Je tomu tak ve *Stručném nástinu Porady* z roku 1641 (*Výbrané spisy J. A. K., III. sv., s. 185-186*).

Biblickým zdůvodněním pro poznání světla z přírody jako Božího stvoření je výpověď apoštola Pavla z 1. kapitoly listu Římanům (Ř 1,20) a Žalm 19 (Ž 19,2). Jako biblický doklad pro lidské svědomí užívá Komenský také Pavlovu výpověď z listu Římanům, tentokrát z 2. kapitoly (Ř 2,14-15).

Boží symbolika v učebnici *Orbis pictus*.
Ilustrace z knihy T. Butty
Za světlem moudrosti s J. A. Komenským

Pro třetí zdroj, Boží zákon, odkazuje na Žalm 19 a na Žalm 119, který měl Komenský zvláště oblíben.

Ve své vizi budoucí všeobecné obnovy světa jako věku osvětlení a pokoje vycházel Komenský z vizi a zaslíbení biblických proroků, zvláště z proroka Izajáše, ale i jiných míst Bible. Na základě těchto biblických výpovědí Komenský očekával věk osvětlení (Iz 11,9; Iz 54,13) a věk pokoje a míru (Iz 2,4), jak to vyjádřil ve svém *Stručném nástinu Porady*. Osvětlení neboli správné poznání je předpokladem pokoje a míru, neboť bez skutečného poznání dobra se opravdový mír v lidstvu nedostaví.

Křesťanská eschatologie spojená s představami chiliasmu tvořila součást
Dokončení na str. 3

Maorské děti se učí podle Komenského

Rozhovor s profesorem Štěpánem Rakem

Vím, že jsi léta obdivoval mírotvorce a génia J. A. Komenského, zejména jeho Obecná porada o nápravě věcí lidských tě nadchla silou své vize, naléhavostí poselství, které se týká celého lidstva. Jaký byl osud tohoto spisu, na němž autor velmi lpěl a přál si, aby jím byly lidské bytosti osloveny?

Rukopis díla se krátce po Komenského skonu na dlouhá staletí ztratil. Nalezen byl v žalostném stavu až ve 30. letech 20. století v sirotčinci v německém městě Halle. Po dlouhých peripetiích pak dílo konečně vyšlo. Nejprve v r. 1988 ve zkráceném vydání pod názvem *Všenáprava obrazem* s dobovými rytinami a krásnými fotografiemi doc. Jiřího Všetěčky. Teprve až v roce 1992 vyšlo kompletní dílo ke 400. výročí narození J. A. Komenského, ovšem jen v češtině. Komenský totiž na smrtelném loži zapřísahal Božím soudem svého syna Daniela a přítele Kristiána Vladislava Nigrina, že musí dílo *Obecná porada o nápravě věcí lidských* vydat všem národům světa v jejich jazycích. To se žel dodnes nestalo. A to byl také hlavní důvod, proč jsme se s Alfredem Strejčkem vášnivě pustili

do přípravy našeho projektu *Vivat Comenius*, v němž stěžejní myšlenky zazní v osmi jazycích.

Alfred Strejček začal na scénáři pořadu Vivat Comenius pracovat již v roce 1987. Obrátil se s prosbou o spolupráci na tebe jako na skladatele a koncertního kytaristu, s přáním, abys zhudebnil kompozice do formy koncertu pro kytaru, housle, violoncello, lidský hlas a orfický instrumentář. Bylo to působivé a šťastné řešení.

Dodnes milostivému Osudu děkuji, že mi přivedl Alfreda do života. Byly to neskutečné zážitky a velká vzrušující dobrodružství, jež jsme na naší pouti s Komenským prožili. Těžko s tím je cokoli dalšího srovnatelné. Dvě podoby díla, tedy původní verze s více nástroji a stejně tak náš společný koncert s Alfredem jen ve dvou měly své opodstatnění a důležité sdělení. Ve dvou jsme pak procestovali bezmála čtyřicetku zemí čtyř kontinentů a dostali
Dokončení na str. 3

Věřit Bohu

Zamyšlení nad Žd 11,1.2.6.8-10

Dnes se běžně setkáváme na ulicích s reportéry, kteří zastavují kolemjdoucí. Ptají se na jejich mínění o nějakém aktuálním tématu. Oslovení reagují různě. Někteří hněvivě – považují to za obtěžování. Neodpoví, anebo odpoví vyhýbavě. Jiní to pochopí jako příležitost ozvat se v rozhlase nebo se vidět v televizi. Namáhají se s pořádnou odpovědí. Jsou v rozpacích, protože je to překvapilo. V každém případě pozorujeme, jak je obtížné reagovat na přímé otázky, mít jasno a zřetelně se vyjádřit. Co bychom řekli do mikrofonu, kdyby se nás reportér zeptal, třeba po bohoslužbě na schodech před sborem: „Čím je pro vás víra?“ Asi bychom se pořádně zakoktali. Mikrofon nás ztrémuje. Také proto, že vůbec nejsme zvyklí se o víře vyjadřovat. Ano, přemýšlíme o ní, uvnitř cítíme, co víra obnáší. Jasně

formulovat je však obtížné. Náš text je stručný a jasný: „Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a pevně počítat s tím, co nevidíme. K takové víře předků se Bůh přiznal svým svědectvím.“

Křesťanská obec, které byl list určen, trpí pod náporom prvních pronásledování. Taková situace vyžaduje vnitřní jasnost, jež musí přemoci neurčitě pocitu a okamžité dojmy a zážitky. Také je třeba být připraven a pohotově odpovídat na otázky, které lidé z okolí kladou. Jako malé stádečko mezi nekřesťany potřebujeme rovněž mít jasno a umět zřetelně vyjádřit, jak je tomu s naší vírou. Dnes je to patrně ještě těžší než tenkrát.

„Věřit Bohu znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a pevně počítat s tím, co nevidíme. Bez víry však není možné zalíbit se Bohu. Kdo k němu přistupuje, musí věřit, že Bůh jest a že se odměňuje těm, kdo ho hledají.“
Dokážeme to dnes?

Své děti svěříme jen tomu, jehož vlastnosti

a spolehlivost známe. Když odcestujeme, svěříme klíče od bytu jen lidem, o kterých víme, že toho nezneužijí. Pán Bůh však žádá neomezenou důvěru, žádá, abychom se mu vydali bezpodmínečně. To není vůbec samozřejmá cesta, automatické rozhodnutí, které je vyřízeno tím, že se postavíme do pozoru a srazíme kufry. Musíme si nejprve pořádně rozmyslet vše, co se v našem srdci postaví vůči takovému totálnímu požadavku na odpor. Všichni více nebo méně sníme svůj sen o svobodě. Zaměstnává nás ve vnějších oblastech života i v tom, co se odehrává v našich myšlenkách. Neustále usilujeme o co největší svobodu rozhodování. Nejde jen o to, jaký typ ledničky si koupíme nebo kterému autorovi dáme přednost. Cítíme se být ve své svobodě ohrožení, jestliže cítíme, že nám není ponechán dostatečný prostor k rozhodování.

Mluvme nyní sebekriticky o sobě, o křesťanech, ne o těch ostatních. Vybudovali jsme si vnitřní svět svého JÁ, většinou s námahou,

možná s mnohým zklamáním. Teď bdíme, aby nebyl ohrožen. Pečlivě třídíme v okruhu osob, s nimiž denně přicházíme do styku, ty, kteří nám jsou nejen sympatičtí, ale především nejeví známky, že by nám chtěli nebo mohli nabourat svět našeho JÁ. V oblasti věcného rozhodování se chováme podobně: jen se nezavazovat k povinnostem, které by mohly zproblematizovat naše soukromí.

Pokoušíme se velice šikovně vytěžit pro sebe to nejlepší, aniž bychom za to museli vydat příliš mnoho. Takový sen sníme o svobodě. Vůbec nepozorujeme, že ten vnitřní svět našeho JÁ je jen svět stínový, neskutečný. Při takovém kroužení kolem vlastního JÁ totiž přichází náramně zkrátka náš bližní. Izoluje nás to ze společnosti, do něhož jsme se narodili a jemuž jsme mnohonásobně zavázáni.

Péče o vlastní JÁ nám rovněž brání – a to je ten nejhorší důsledek – skutečně uvěřit, vzít Pána Boha doopravdy. I vůči němu se totiž chováme
Dokončení na str. 2

Doba postní - Sedm týdnů pro vodu

Ekumenická síť pro vodu Světové rady církví (WCC) zve, abychom využili postní dobu k zamyšlení nad vodou jako Božím darem. WCC od roku 2008 publikuje v rámci kampaně „Sedm týdnů pro vodu“ teologické úvahy pro sedm týdnů postní doby a pro Světový den vody 22. března 2023. Zatímco v křesťanské tradici má voda jako Boží dar silný duchovní význam, na celém světě tento základní zdroj ohrožuje zneužívání a znečišťování ze strany člověka a miliardy lidí nemají k čisté vodě žádný přístup.

Od roku 2016 organizovala Světová rada církví Pout' spravedlnosti a míru (Pilgrimage of Justice and Peace) s regionálním zaměřením. V roce 2016 se konala postní kampaň za region Blízkého východu (Jeruzalém), v roce 2017 za Afriku (Addis Abeba), v roce 2018 za Latinskou Ameriku (Bogota), v roce 2019 za Asii (Chiang Mai), v roce 2020 za Pacifik (Suva), v roce 2021 za Severní Ameriku (Standing Rock) a v roce 2022 za Evropu (Švýcarsko). Biblické úvahy o problematice vody napsali příslušní regionální autoři.

V roce 2023 se však Pout' spravedlnosti a míru stává globální. Poprvé po téměř padesáti letech pořádá Organizace spojených národů celosvětovou konferenci o vodě v sídle OSN v New Yorku ve dnech 22. - 24. března 2023, neboť příliš mnoho zemí na světě je daleko od dosažení „všeobecného přístupu k vodě a hygienickým zařízením do roku 2030“.

Během kampaně „Sedm týdnů pro vodu“ jsou Světovou radou církví na internetových stránkách zveřejňována týdenní témata k zamyšlení. Světová rada vybízí své členské církve po celém světě, aby tyto materiály využívaly ke studiu Bible v malých skupinkách nebo k osobním meditacím.

Témata úvah:

1. týden: Barvy duhy - Pout' pro vodu v Severní Americe

Datum zveřejnění: 22. února 2023

2. týden: Boží dar vody

Datum zveřejnění: 27. února 2023

3. týden: Feminizace chudoby na vodu v Africe

Datum zveřejnění: 6. března 2023

4. týden: Voda: dar a zdroj života

Datum vydání: 13. března 2023

5. týden: Voda: Boží dar, veřejné dobro a lidské právo. Měli bychom ji privatizovat?

Datum zveřejnění: 20. března 2023

6. týden: Voda pro život

Datum zveřejnění: 27. března 2023

7. týden: A my stále žijeme po vodě!

V České republice je možné se během postní doby připojit i k aktivitám Postního kalendáře, který vydala Česká křesťanská environmentální síť. Ta se inspirovala rakouským postním kalendářem, který vydala pracovní skupina *Schöpfungsverantwortung*.

Jiří Bochez, zdroj: www.oikoumene.org

Z kazatelského plánu

5. neděle postní

Dopomoz mi, Bože, k právu, ujmí se mého sporu, dej mi vyváznout před bezbožným pronárodem, před člověkem záluďným a podlým! Tys přece moje záštita, Bože. (Žalm 43,1-2)

První čtení z Písma: Ezechiel 37,12-14

Tužby postní:

2. Aby nám dal sílu sebe sama zapřít, svůj kříž pokorně nést a Krista následovat, modleme se k Hospodinu.

3. Aby upřímným pokáním a vnitřní očistou si naše srdce proměňoval, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Bože všemohoucí, daruj nám svou milost, ať posloucháme tvá přikázání a toužíme po tvých zaslíbeních, abychom se v proměnách času drželi pravých radostí! Svým svatým Duchem nás osviť, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení z Písma: Římanům 8,8-11

Evangelium: Jan 11,1-45

Verš k obětování: Žalm 119,107

Verš k požehnání: Jan 11,26

Modlitba k požehnání:

Bože Vykupiteli, svou ustavičnou pomocí ochraňuj nás, které jsi obcerstvil svatými dary chleba a kalicha! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 63, 118, 88, 244, 163, 176, 179, 324

Věřit Bohu

Pokračování ze str. 1
zdrženlivě, nechceme mu důvěřovat tak, jak to apoštol ve své výzvě zdůrazňuje. Jsme téměř výlučně orientovaní na vlastní JÁ a vůbec nevnímáme, že se toto JÁ pomaloučku šine na Boží místo, že se stává takřka naším soukromým božstvem. Myslíme si, že jsme svobodní, a přitom podléháme neblahému poutu. Vážeme se na sebe. K jakému cíli budeme směřovat nyní, když jsme se probudili ze svého snění? Kde je svoboda, která má smysl, protože neohrožuje ani nás osobně, ani naše bližní? Můžeme učinit jen jediné: kapitulovat před Bohem, zcela, bez zábran. Nepochybujeme o tom, co nevidíme, pevně důvěřujeme tomu, že Bůh jest. Když ve středověku město kapitulovalo, boje sice ustaly, co se však odehrávalo, když nepřítel vtáhl do města, bylo mnohdy horší než dny

obležení. Proto lépe, než kapitulovat před Bohem, by bylo Bohu naprosto důvěřovat. A stane se div!

Svěříme-li se takto Bohu, toto naprosté pouto s ním nám přinese svobodu. Není to ona námi vysněná svoboda, nýbrž svoboda, k níž nás Bůh sám osvobodí. On za ni ručí! Vždyť proto poslal svého Syna na svět a na kříž.

Důvěřujeme-li bezvýhradně svému nebeskému Otcí, zmizí i chorobná starost o vlastní JÁ, kterou jsme až dosud s sebou vlekli tak, jako kdysi trestanci železnou kouli na řetěze. Opět se staneme svobodnými vůči svým bližním a dokážeme odložit stranou svou nedůvěřivost vůči nim. Poznáme, že je Pán Bůh miluje stejně jako nás. Jim to vrátí důstojnost a nám povinnost tuto důstojnost respektovat. Tak roste společenství, jež sblížuje a přináší požehnané plody.

Pisatel listu odkazuje k Abrahamovi, který se naprosto spolehl na Boha

a jeho vedení. Šel požehnanou cestou. Jeho příklad je nám možná vzdálený. Zmíňme spíše příklad z novější doby, třeba Alberta Schweitzera. Ten se vzdal slibné vědecké a akademické dráhy a odešel do Afriky. Na řece Ogowe postavil nemocnici pro domorodce nemocné malomocenstvím. Nikdy se neohlížel na svůj minulý život. Nikdy nelitoval svého rozhodnutí. Až do konce života byl aktivní v této práci pro bližní. Každý den praktikujeme malou porci důvěry, třeba tím, že nastoupíme do dopravního prostředku s naprostou důvěrou v řidičovu odpovědnost. Proč je nám vlastně zatěžko učinit totéž, jde-li o naprostou důvěru vůči Bohu!? Odvažme se toho, platí totiž: „Bez víry však není možné zalíbit se Bohu. Kdo k němu přistupuje, musí věřit, že Bůh jest a že se odměňuje těm, kdo ho hledají.“

Z myšlenkové dílny emeritního patriarchy **Josefa Špaka**

Nad Písmem

Povolání žít

Jan 11,1-45

Touha po šťastném životě je všem lidem společná. V tom se nelišíme. Různé jsou jen představy o tom, co ke šťastnému životu potřebujeme, nakolik si štěstí můžeme vybojovat či vysloužit a nakolik stačí ho jen prostě vidět a přijmout. Veškeré Boží působení – od stvoření světa přes vtělení, smrt a vzkříšení Ježíše Krista až po jeho příchod ve slávě – je zaměřeno na to, abychom žili, byli šťastní, s radostí užívali dary od Boha.

Dnešní texty se dotýkají toho, co nám v tom brání. Strach ze smrti provází člověka od nepaměti. Za lidské označují archeologové to společenství, které používá nástroje a oheň a pohřbívá své zesnulé. Pud sebezáchovy je vlastní všem živým tvorům a slouží k ochraně života v případě nebezpečí. Člověka však ohrožuje strach, který ochromuje a zaslepuje. Určuje způsob jednání i těch, kdo s životem po fyzické smrti nepočítají: strach z neúspěchu, ztráty příjmů, omezení osobní svobody, z bezmocnosti...; prostě strach ze samoty a vyloučenosti ze společnosti. Člověk, ovládaný tímto strachem, tyto negativní skutečnosti už v duchu prožívá a zároveň se jim zoufale brání. To vede malé i velké diktátory k tomu, aby tento strach v lidech posilovali nebo přímo vyvolávali a sami se prohlašovali za zachránce. Pěkně je to popsáno v knize Timothy Snyder: *Tyranie – 20 lekcí z 20. století*.

Způsobů, jak na strach zapomenout, vymysleli lidé mnoho. Jsou to např. tradiční závislosti na alkoholu, jídle, práci, nakupování, ale i na rodině, věci nebo člověku. To je jistě všechno dobré, ale strach se tím nevyřeší, jen vytěsni. Moderní způsob, jak čelit strachu, je navzájem se co nejvíc strašit, popisovat hrůzostrašné úmysly skupiny lidí odlišné národnostně, rasově, nábožensky a užívat si jednotu s těmi, kteří se bojí stejně jako já a nenávidí ty, které jsme se rozhodli označit za zdroj našeho strachu. Znalost práce s počítačem, zvláště přijímání a přeposílání mailů, je zde nespornou výhodou. Dnešní biblické texty však neradí, jak se v hrobě strachu co nejpohodlněji zařídít, jak zvětšit kolem sebe prostor, jak svůj strach i se svou svobodou a odpovědností svěřit diktátorům nebo jak se dorozumět s těmi, kdo jsou na tom stejně jako já. „Hle, já otevřu vaše hroby a vyvedu vás. (...) Vložím na vás svého ducha a oživnete,“ slibuje Pán Bůh v Ez 10n.

Otazník: Proč věřit zrovna Bohu, dosvědčenému Bibli –

Písmem svatým? Je to ten Bůh, kterému jsem já ochotna svěřit svůj život, nechat se jím vést, přijmout od něj příjemné i odporné, radovat se z jeho blízkosti, spojit s ním svou přítomnost i budoucnost? Je schopen mě přesvědčit, že se s ním nemusím bát – je tedy schopen zbavit mě strachu? Strachu z druhých lidí, z toho, co se vše může stát, strachu ze sebe sama, z důsledku svých vlastních činů? Ví, jak se jmenuji, záleží mu na mně, chyběla bych mu, kdybych nebyla? Naučí mě žít v lásce a radosti?

Amen: Na tyto a mnohé další otázky odpovídají texty dnešní 5. neděle postní. Ve své moudrosti a vznešenosti je Bůh nepochopitelný, a proto se nám zdá vzdálený. Dopouští, aby lidé zakusili, a tak si uvědomili důsledky svého sobeckého jednání. A když se tak stane, aktivuje se stálá ochota k záchraně, k níž se Bůh opakovaně zavázal. Svědčí o tom i starozákonní prorocství Ezechielovo, které se věnuje době zajetí izraelského lidu v Babylónu. Mohutným svědectvím o tom, kým Bůh je a jaký k nám má vztah, je Boží Syn, Ježíš Kristus. Z celé jeho existence, z každého slova i činu vyzařuje Boží zájem o každého člověka i bezbřehá ochota k záchraně toho, kdo si to bude přát. Nejde jen o záchranu od něčeho – od nemoci, hříchu, posedlosti zlem, závislosti... Ježíš volá Lazara (a všechny další lazary) z hrobu k novému životu, dává schopnost létat na křídlech lásky k Bohu i k lidem. Vykřičník: Ježíš to však nedělá bez nás. „Lazare, pojď ven!“ Je důležité prosit, ale také opustit smrtenosné prostředí, přijmout nové možnosti, poděkovat a to darované používat. Když se člověk přesvědčí o tom, kolik věci nezvládá, jak je křehký a vydaný na pospas okolnostem, jak se ho stále znovu zmocňuje strach a beznaděj, jak je někdy těžké do hloubky odpustit a opravdově, svobodně a nezištně milovat, bylo by bláhové spoléhat jen na své vlastní síly. Bůh nám v Kristu dává svou sílu, moc Duchu Kristova. „Je-li však ve vás Kristus, pak vaše tělo sice podléhá smrti, protože jste zhřešili, ale Duch dává život, protože jste ospravedlněni.“ Ř 8,10

Otazník: Bože, kde je ten dobrý skutek, který jsi pro mě připravil, který dnes mohu vykonat? Jak se mohu zdokonalit v létání na křídlech lásky? Kde tě mohu vnímat, slyšet, uvidět?

Světa Košíčková

Bože, děkuji ti za dnešní nedělní den.

Díky za to, že mohu odložit všední práci a starosti a soustředit svou mysl zcela na tebe.

Děkuji ti za první den stvoření, kdy jsi začal dávat tvar svému řádu lásky.

Děkuji ti za den vzkříšení Pána Ježíše i za den, kdy vše obnovíš svou láskou.

Děkuji ti za všechny, kdo se dnes scházejí kolem tvého stolu a slova.

Děkuji ti za lidi blízké i vzdálené, každý z nich je jedinečný a důležitý.

Děkuji ti, že jsi a že jsi Pánem světa a dárce života. Buď tvé jméno pochváleno.

Místa z Bible inspirující...

Dokončení ze str. 1

osnovy Komenského teologie dějin a posilovala naléhavost všennápravných snah. Komenský žil vizi budoucnosti, která je spojena s Kristovou nápravou a obnovou porušeného a Bohu vzdáleného světa. Světový chaos bude uveden do pořádku a navrácen ke svému prvotnímu záměru. Svět bude podroben Bohu. Inspirací mu byl zřejmě i text z 1. listu apoštola Pavla křesťanům do Korintu (1 K 1,15-24), který cituje v Obecné poradě (*Obecná porada II., s. 442*). Je zde dosvědčeno, že Kristus odevzdá vládu Bohu svému Otci a Bůh se stane „ve všem vším“ (omnia in omnibus).

Bible a její poselství má pro Komenského zásadní význam jak v případě *Obecné porady o nápravě věcí lidských*, tak také v jeho *Didaktice*. Komenský jako pedagog a teolog je neoddelitelný (O. Funda). Na samém konci Amsterodamského čtyřdílného vydání souboru didaktických spisů *Opera didactica omnia* z let 1657-1658 se nachází rozsahem krátké pojednání s názvem *Idea didaktiky podle věčných tajemství*. Je uvedeno textem z Janova evangelia (Jan 5,19-20). Tento biblický text na první pohled nemá nějaké zřejmé výchovné a didaktické motivy, na rozdíl od jiných biblických textů, které Komenský častěji ve výchovně zaměřených spisech užívá. Přesto jej Komenský klade za základ výchovy, jejíž pravá podoba vyplývá z Božího tajemství. „Ježíš jim řekl: „Amen, amen, pravím vám: Syn nemůže sám od sebe činit nic než to, co vidí činit Otce. Co činí Otec, stejně činí i jeho Syn. Vždyť Otec miluje Syna a ukazuje mu VŠECKO, co sám činí...“ Vztah Otce a Syna je Komenským viděn jako výchozí základ výchovy a vzájemného vztahu vychovatele a vychovávaného. Pozemská škola se má podobat nebeské. V tomto biblickém svědectví je obsažen jak důležitý příklad vychovávajícího, tak vztah lásky k vychovávanému i způsob výuky jako „předvedení“ či „ukazování“, a zaměření výchovy na skutky, činnosti, konání. Komenský v biblickém textu velkým písmem zdůrazňuje „všecko“, jako výchovné uvedení do „všeho“. To koresponduje s názvem celého díla i Komenského pedagogickou zásadou „omnia omnes omnia“ (všechno všem všestranně). Důležitost tohoto biblického motto v samém závěru jeho didaktických spisů podtrhuje charakter Janova evangelia s hlubokým duchovním smyslem, kterého si Komenský pro tento jeho charakter velice cenil.

Jak Komenského spiritualita, tak i jeho všennáprava a pedagogika jsou inspirovány Bibli. Jejím poselství Komenský s pokornou vírou a otevřenou myslí naslouchal a předával je svým kázáním, svými četnými spisy a duchovně bohatou literární tvorbou.

Tomáš Butta

Maorské děti se učí podle Komenského

Dokončení ze str. 1

jsme příležitost hrát jak před králi, královnami, premiéry, prezidenty, parlamenty, tak i před domorodci a prostými lidmi.

Scénický pořad *Vivat Comenius přispěl ke splnění posledního přání velkého teologa, pedagoga a mírotvorce vyslat do světa jeho duchovní poselství. Jaký máš pocit z toho, že jsi mohl přispět k šíření velikých a ušlechtilých myšlenek a rad, jak vést moudrý život, vedoucí k dobru a zohledňující nejvyšší hodnoty?*

Pocit je to vskutku silný a vznešený. Náš pořad vzbuzoval všude nadšení a paradoxně byl o něj mnohonásobně větší zájem v cizině než u nás, v národě Komenského. Ale tak už to prostě bývá a netýká se to jen Jana Amose.

Chtěla jsem s tebou začátkem 90. let minulého století natočit půlhodinový rozhovor, a tak jsem na tvé pozvání přijela za tebou do Radotína, kde jsme oba prožili dětství a část mládí. Řekl jsi mi tehdy, že by sis přál, abyste se s tímto úžasným projektem dostali až do Bílého domu. A sen se ti splnil.

Splnil se potažmo, neboť do Bílého domu se dostala naše nahrávka. Nicméně za nejsilnější představení považujeme oba vystoupení ve slovné galerii Uffizi ve Florencii, kde jsme se v oné bazilice ocitli před originálem obrazu Komenského od samotného Rembrandta. Bylo to nezapomenutelné.

Jak vnímáš skutečnost, že záštitu nad zmiňovaným projektem přijalo UNESCO?

Je to velká pocta. Toto ocenění je pro nás i velkým závazkem.

Na která vystoupení na různých kontinentech vzpomínáš obzvláště rád?

Již jsem zmínil Florencii, ale těch úžasných míst za ta léta byly stovky. Určitě rád zmíním Mexiko, kam na Komenského chodily tisícovky lidí; na univerzitu v americkém městě Jacksonu ve státě Mississippi, kde Komenskému aplaudovaly dvě tisícovky studentů, z nichž mnozí pak po koncertě stáli frontu nikoli na naše podpisy, ale aby si opsali některé z Komenského myšlenek. Určitě musím připomenout i nejjižnější univerzitní město v Chile Talca, kde se díky Komenskému po desítkách let usmířily dvě univerzity. Další neskutečný zážitek nás čekal v klášteře Vierzeheiligen v Německu, kde náš pořad byl odměněn ovacemi ve stoje, ale především proto, že díky Komenského myšlenkám sestra představená konečně odpustila našemu národu, s nímž měla nezahojenou bolest v podobě drastického vyhnání svých rodičů po válce z naší země. A samozřejmě nesmím zapomenout na koncert v maorské vesnici Coromendal na Novém Zélandě, kde se k závěrečnému zpěvu na Leibnizův epitaf přidali všichni a společně jsme pak vycházeli ven, kde nám i Komenskému náčelník Waga Unga učinil „official Welcome“ do maorského rodu. A vyvrcholením pak bylo, když asi šestiletá dívka přinesla knihu, podle níž se tam děti učí, a knížka se jmenovala Schola Ludus od J. A. Komenského. V té chvíli jsem měl v očích slzy a uvědomil jsem si, že zatímco my, národ Jana Amose, vymýšlíme stále nové pedagogické metody, maorské děti se učí podle Komenského...

Část tohoto sugestivního pořadu jsem viděla v tvém provedení v Muzeu J. A. Komenského ve Valdštejnské ulici v Praze. Jaké jsou další plány s touto jedinečnou vizí?

Uvidí se, co osud přinese...

Ptala se Olga Nytrková
Foto: Lenka Jarošová

Jak by reagoval Masaryk?

V minulém čísle jsme stručně referovali o tradičním setkání v Parlamentu ČR, které zde po třileté přestávce naše Církev československá husitská k připomínce výročí narození T. G. Masaryka organizovala. Z úvodních pozdravů bychom nyní chtěli připomenout aktuální slova, která zazněla z úst pražského biskupa Davida Tonzara a formou článku pak úvahu ředitele Husitského muzea v Táboře Jakuba Smrčáka na téma české reformace coby inspirace Masarykova myšlení. Všechny příspěvky budou – tak jako v minulých letech – otištěny ve sborníku.

Mám radost, že jsme opět tady. Podíváme-li se kolem sebe, vidíme, že je zde zastoupena Ekumenická rada církví s místopředsedou, emeritní rektor Karlovy univerzity, vrchní soud, legie, fakulní nemocnice Motol, Evropský parlament, naše církev s bratrem patriarchou...

Přednášející, oba z Univerzity Karlovy: z Filosofické fakulty a Husitské teologické fakulty. My všichni z různých míst v Čechách i z ciziny. Masaryk nás zde dnes sjednotil.

Mnohokrát jsem na tomto místě hovořil o tom, co by Masaryk asi řekl: Hlavně se prosím nescházejte,

abyste zde na mě pěli ódy nebo kladli květiny. Každé takové setkání má oprávnění jen tehdy, pokud si z něj něco pro sebe odneseme pro život.

Chtěl bych dnes mluvit o demokracii, protože mě trápí to, že v tom smyslu, jak jsem k ní byl vychován, již není. Jak by asi reagoval Masaryk na naši situaci po nových volbách, parlamentních, senátních, president-ských, a nenávisťných diskuzích na sociálních sítích? Řekl by: ještě jsme nedorostli. Sám uvádí: demokracie je diskuse, a ta je možná jen tam, kde si lidé vzájemně důvěřují a poctivě hledají pravdu. Ale co je pravda? Ptáme se již 2000 let a možná i děle. Masaryk říká – demokracie je hovor mezi rovnými, je založena na lásce a na směřování k dobru pro celek. Když občas sleduji parlamentní diskuse a všechny ty tahanice, říkám si: jde nám opravdu o dobro celku? Můžeme se podívat i do církví, soudů, do nemocnic, škol... jde nám o to, proč daná instituce byla zřízena, aby dobře konala svůj úkol, abychom všichni rostli? Masaryk říkal – každý den jednu šprušli (pomyslného žebříku), abychom své srdce trochu posunuli. Demokracie musí být založena na mravní iniciativě individuální. Pokud se „nesrovnáme“, naše

diskuze jsou ke škodě, nikoli k růstu. Když si otevřeme facebook, instagram, twitter, diskuzi tam máme, to ano. Ale lásku, tu bych tam tedy hledal těžko. A Masaryk sám říká: demokracie sama nevychovává. Slušní lidé se vychovávají rodinou, školami, církvemi, státní správou, literaturou a také žurnalistikou.

Rodina. Jak jsme na tom? Muž a žena, hebrejsky iš, iššá, rozvrácené rodiny, tragédie; ale ony radující se

rodiny jsou také, jen jich není moc. Co se týče škol – nadchli jsme se pro waldorfské školy, Montessori školy, ale přináší nám skutečné silné, zdravé láskyplné jedince?

Státní správa. Zde musím říci, že mám osobně štěstí, vždy mi vyhoví. Žurnalistika: Co je cíl novináře? Dle Masaryka kultivovat, formovat, vzdělávat, vychovávat, dávat lásku... Necháám otevřené.

Resumé: je dobré, že se setkáváme, že

nám není lhostejný svět jak je. Chceme s ním něco dělat. Chceme diskutovat mezi sebou, to si udržme. Díky Bohu, že to ještě jde. Přetavme to, co zde uslyšíme, vytěžíme z toho to důležité pro život – jsou v tom zkušenosti našich předků. Ať vám Pán žehná, ať máte v sobě štěstí a radost z toho, že ještě tento svět můžeme měnit k lepšímu.

David Tonzar
(upraveno, zkráceno)

Česká reformace jako inspirace Masarykova myšlení

V myšlenkovém odkazu prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka zaujímají ústřední postavení pojmy humanita, pravda, mravnost a též svoboda svědomí. V těchto pojmech se odehrává celý filosofický i politický koncept jeho životního díla. Reprezentují ideu, která je Masarykovi historickou základnou nejen české státnosti, ale celé české národní svébytnosti, projevila se v české reformaci (nejvíce u Jana Husa, Petra Chelčického a Jednoty bra-

trské), z jejíhož odkazu podle Masaryka čerpá české národní obrození. Svou filosofii českých dějin podal Masaryk zejména ve spisech *Česká otázka* (1895) a *Jan Hus: Naše obrození a naše reformace* (1896).

K dalším stěžejním textům patří Karel Havlíček (1896) a *Ideály humanitní* (1901). Proti Masarykovu reformačně-obrozeneckému pojetí vystoupili historikové Gollovy školy, zvláště Josef Pekař, a to především z historicko-kritického hlediska. Začal tak slavný spor o smysl českých dějin, který se projevuje dodnes. Masarykovým heslem je ideál humanity. Ten je smyslem a cílem života člověka a rovněž lidské společnosti. Humanita je výsledkem rozumové reflexe, která vede k mravnímu závazku. Je úkolem individuálním, který však směřuje ke spolupráci a nabývá tím sociálního

Pokračování na str. 4

Z Vašich dopisů

Vážené sestry a bratři, děkuji Vám za čísla Českého zápasu, která byla okořeněna humorem. To v současné době všichni potřebujeme. Přiznávám se, že humor v Starém zákoně jsem opravdu nečekala a také, kdybyste mě na ta místa v něm neupozornili, asi bych si jich nevšimla. Brala jsem to vždy příliš vážně. Ovšem pasáže o tábořící huse jsem si při hraní písničky vždy vybavila, ale hned jsem se za takový nápad pokárala. O organizaci Husa jsem nic nevěděla. Ten článek mě opravdu rozveselil. Také obrázek s Mojžíšem nesoucím kamenné desky a jejich připodobnění k tabletu je skvělé. K nám do sboru přišel jen jeden výtisk, tak si jej půjčujeme.

Doufám, že nadšených ohlasů jste dostali víc. Ty reakce by mne zajímaly. Čtu Český zápas už od školních let a vždy jsem tam našla něco, co mne velmi oslovilo. Číslo s humorem bylo však nejlepší. Vždyť se říká, že veselá mysl půl zdraví. Srdečně Vás všechny z Plzně zdravím a přeji Vám hodně tvůrčích sil vedených Božím požeháním.

Vaše L. Hotová

Česká reformace jako inspirace...

Pokračování ze str. 3

a politického rozměru. Vede k mravnímu závazku vůči druhým a společnosti. Směřuje ke stavu práva na rozdíl od bezpráví a zotročení. Společenské normy musí být rozumně a mravně zdůvodněné. Humanita tak není maximou individuální, subjektivní, ale sociální a objektivní. Filosofický koncept humanity jako základní lidské hodnoty podal osvícenec Johann Gottfried Herder jakožto přirozenou lidskou ctnost stojící nad vírou i konkrétním náboženstvím. Je v zásadě vlastní každému jedinci a v její realizaci spočívá ideál společnosti. K jeho naplnění lidstvo ve svých dějinách přirozeně směřuje. Tento osvícenský vliv spatřuje Masaryk u Kollára, Šafaříka, Palackého, Havlíčka a Augustina Smetany. Humanita svým všeobecně

lidským akcentem nevylučuje formování národní identity: „Idea humanitní jeví se v naší době jako idea národnostní,” píše. Odmítá však představu o národu jakožto etnickém společenství „krve” a jazyka, jehož kulturní a politické nároky se zakládají na hrdinné mytologii a jeho cílem je zachování existence.

Masaryk zastává názor, že sice i jiné národy se hlásí k humanitnímu ideálu, česká humanita však ideál nejen nastoluje, ale nabízí cestu k jeho uskutečnění. Národní obrození vnímá jako pokračovatele českých národních hodnot – idejí humanismu a sociální spravedlnosti, současně též mravního imperativu lásky k bližnímu a budování spravedlivé společnosti, jež směřuje k moderní demokracii. Česká reformace podle Masaryka ne-

byla sice jednotným hnutím a válečná epocha husitství byla plná násilí proti odpůrcům, ale byla zde přítomna základní idea spočívající v náboženské opravdovosti, ve snaze podrobit život pravdě a vůči autoritám svobodně uplatňovat ideál humanity, lásky k bližnímu. Toto úsilí pozvedá český národ směrem k všeobecným cílům lidstva, je základem lidských práv.

Masaryk zdůrazňuje hodnotu myšlenek Petra Chelčického: „Myslím tedy, že máme v historii onoho českého člověka, po němž je třeba toužit, a že česká humanita znamená tu syntézu Žižky a Komenského v nějakého moderního Chelčického. To je český ideál,” a na jiném místě: „Chelčický překonává husitism rozumem, táborství láskou. Je to charakter tak energický jako Žižka, ale bez násilí.” V české reformaci je přítomna specificky mravně obrodná rezonance v náboženském úsilí o pravdivé křes-

ťanství: „Právě obrodné úsilí etické je význačným charakterem naší reformace. Naše reformace byla obrozením správy a praxe životní. Hus byl především reformátorem, ne bohoslovcem.” Tato mravní rozhodnost povznáší český národ k uvědoměnému světovému lidství, v němž se projevuje plán Prozřetelnosti. Český národ si ve své historii nevyřizoval své partikulární církevní otázky, ale vedl zápas o všeobecně lidské záležitosti svědomí a duše člověka. Tím české dějiny získaly světový dosah. Masaryk zdůrazňuje duchovní rozměr humanitního ideálu, je však rezervovaný vůči církevním institucím a naukovým systémům. Jeho pohled na člověka vyrůstá z křesťanské etiky. Svoboda je povinností naplňovat etický ideál humanity. Tázání po konkrétní podobě tohoto naplnění v dané situaci je hledáním pravdy. Mravní zápas o pravdu přesahuje

politické i konfesní a náboženské hranice. Tak může Masaryk vnímat projev ideálu humanity u Husa, Bratří a Chelčického, ale též u katolického kněze Dobrovského a dalších postav národního obrození. Navazovat na českou reformaci tak chce Masaryk nikoli věroučně, teologicky či konfesně, ale filosoficky.

T. G. Masaryk při svém návratu z exilu do vlasti 21. 12. 1918 pronesl na tábořském nádraží slova „Tábor je náš program“. Smysl onoho výroku sám později vysvětlil: „Náš pacifismus neznámá podlamovat bojovného ducha... To znamená vychovávat občana uvědomělého, který chce mír, ale když je donucen, je dobrým vojákem... Obrana je vždycky nejen nutná, nýbrž také mravně dovolená. Není lidské znásilňovat druhého – jednotlivce nebo národy – ale bylo by nelidské, nehájit se.”

Jakub Smrčka

Zprávy

Srdečně zveme na autorské čtení

Lukáše Bujny

faráře, básníka a blogera

v husitském kostele v Táboře, Farského 1970

neděle 26. března v 17 hodin.

Výše vstupného je dobrovolná.

Sbírka na studijní fond Dr. Karla Farského

Chtěli bychom upozornit, že se v rámci celocírkevních sbírek 2023 na Hod Boží velikonoční uskuteční sbírka na studijní fond Dr. Karla Farského.

Účet sbírky: KB 43-570420277 / 0100
VS: 8 + čtyřmístné číslo NO nebo diecéze.

red

PREZENTACE KNIHY VŠECHNY ŘEKY

V prostorách knihkupectví s kavárnou v pražské Bílkově ulici překladatelka Lenka Bukovská uvede nový román přední izraelské spisovatelky Dorit Rabinjanové, který líčí zakázaný milostný vztah Izraelky s Palestincem. Kniha se v Izraeli dočkala literárních ocenění a nadšených kritik... Vydalo ji letos v lednu nakladatelství Paseka.

30. března v 18 hodin, Božská Lahvice, Bílkova 122/6, Praha 1 – Josefov. Vstupné: zdarma.

red

Z ekumeny

INAUGURACE NOVÉHO PREZIDENTA REPUBLIKY

Při inauguraci prezidenta Pavla došlo z církevního hlediska k něčemu výjimečnému. Formát slavnostní katolické bohoslužby s kantátou Te Deum byl opuštěn a namísto toho byla zvolena forma ekumenické modlitby s koncertním provedením Te Deum od Antonína Dvořáka. Nastupující prezident Petr Pavel je podle vlastních slov sice formálně pokřtěný, ale nevěřící a nepraktikující.

Modlitební zakončení inaugurace mělo v ekumenickém duchu několik prvků, které se vzájemně doplňovaly. Ve Svatováclavské kapli to byla v první řadě modlitba církevních představitelů za stát a za nově zvoleného prezidenta. Vrchní zemský rabín Karol Sidon přečetl čtení z Přísloví, arcibiskup Jan Graubner, předseda České biskupské konference, přednesl modlitbu, v které vzpomněl zemské patrony i mučedníky totalit 20. století. Luterský biskup Tomáš Tyrlik, předseda Ekumenické rady církví, přednesl modlitbu, v které se zamýšlel nad jednotlivými výzvami modlitby Otčenáš, kterou tak i uvedl. Přítomný byl také patriarcha ČČSH Tomáš Butta.

Společně pak předsedové obou církevních organizací pronesli modlitbu za prezidenta: „Bože, tobě patří všechno na nebi i na zemi, a ti, kdo vládou, mají svou moc od tebe propůjčenu. Vyslyš naše prosby za nového prezidenta našeho státu a požehnej jeho službě: dávej mu světlo, ať poznává, co je správné a dobré, a prozřívavě vykonává svůj úřad, aby byl vždycky zajištěn právní řád a svobodné rozvíjení lidské osobnosti. Amen.“ Požehnáním, které společně pronesli arcibiskup Graubner a biskup Tyrlik, pak byla církevní část modlitby ukončena. Za zvuků nejstarší známé české duchovní písně Hospodine, pomiluj ny se pak prezident i církevní představitel přesunuli do loďe katedrály svatého Víta, kde Česká filharmonie provedla Dvořákovu kantátu Te Deum. Krása Dvořákovy hudby a také krása monumentálního prostoru katedrály svatého Víta tak mohly oslovovat svou spirituální hloubkou skutečně každého, kdo se oslovit chtěl nechat. Jestli modlitba ve svatováclavské kapli byla ekumenická, tak toto umělecké provedení bylo duchovní v tom nejširším a nekonfesním slova smyslu. **9. března 2023 se v katedrále svatého Víta tedy poprvé podařilo při takto významné státní příležitosti propojit obřady tradiční a nové, církevní a civilní, kulturní a duchovní – do jednoty ekumenické a celospolečenské.**

Jiří Bochez, zdroj: www.proboha.cz,

Petr Jan Vinš: Ekumenický rozměr prezidentské inaugurace byl bezprecedentní událostí (kráceno)

TAIZÉ VE SVĚTOVÉ RADĚ CÍRKVÍ

6. března 2023 navštívil bratr Alois, představený komunity Taizé spolu se skupinou 60 mladých lidí Ekumenické centrum v Ženevě. Bratr Alois se setkal s novým generálním tajemníkem SRC Prof. Dr. Jerryem Pillayem a s vedoucími představiteli Světové luterské federace. Bratr Alois poskytl aktuální informace o projektu Taizé „Společně: shromáždění Božího lidu“ a diskutoval o tom, jak zapojit mládež z celého světa. **Jiří Bochez**

POMOC TURECKU A SÝRII

Během krátké doby se díky sbírce Husitské diakonie podařilo shromáždít téměř 170 tisíc korun na pomoc obětem únorového ničivého zemětřesení v Turecku a v Sýrii. Peníze pomáhají díky spolupráci s organizací Adra přímo v zasažených oblastech lidem, kteří přišli o své domovy.

Děkujeme všem dárcům. Sbirka je stále otevřena, přispívat můžete na transparentní sbírkový účet Husitské diakonie: 2501867242/2010, variabilní číslo 100.

red

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Vzkříšení Lazara

Seřad'te věty příběhu do správného pořadí a získáte písmenka do tajenky.

- Lazar vyšel z hrobu. (N)
- Když Marta slyšela, že Ježíš přichází, šla mu naproti. (Ě)
- Pak za Ježíšem přišla plačící Marie. (V)
- Mnozí z Židů, kteří to viděli, uvěřili, že je Ježíš Mesiáš. (E)
- Lazar, bratr Marie a Marty z Betanie, onemocněl. (K)
- Potom Ježíš zvolal: „Lazare, pojď ven!“ (M)
- Sestry vzkázaly Ježíšovi, že jeho přítel Lazar stůně. (D)
- Když přišel do Betanie, Lazar byl již mrtev. (V)
- Ježíš jí řekl: „Tvůj bratr bude žít. Já jsem vzkříšení i život. Kdo ve mne věří, bude živ navěky.“ (I)
- Řekla mu: „Pane, kdybys tu byl, můj bratr by nezemřel.“ (Ř)
- Ježíš se k nim vypravil až po dvou dnech. (O)
- Ježíš s ní šel k Lazarovu hrobu a poručil, aby zvedli kámen, který jej zavíral. (E)

(Řešení z minulého čísla: Přišel jsem na tento svět k soudu.)

Jana Krajčířiková

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Vydává Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6.

Redakce: Vedoucí redaktorka ThDr. Klára Matoušová, redaktorka Mgr. Markéta Černá, grafik Milan Udržal; tel.: 220 398 107, e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků. Tisk: Grafotechna. Distribuce: ADLEX, spol. s r.o. Xaveriova 1888/45, Praha 5 150 00.

Předplatné: Mgr. Dagmar Pišová, tel.: 220 398 117, e-mail: prodejna.blahoslav@ccsh.cz. Reklama: tel. 220 398 117.

MK ČR E 127 ISSN 0323-1321

